

**REVISTA DE ISTORIE
„VASILE CONTA”
TÂRGU-NEAMȚ**

**Historical Magazine „Vasile Conta”,
Târgu-Neamț**

**Revue Historique „Vasile Conta”
Târgu-Neamț**

**Volumul V, nr. 2, decembrie 2023
Volume V, issue 2, december 2023
Volume V, no. 2, décembre 2023**

Iași
Editura PIM, 2023

C. CUZA ȘI ACUZAȚIA DE PLAGIAT

*

A.C. CUZA AND ACCUSATION OF PLAGIARISM

*

A.C. CUZA ET L'ACCUSATION DE PLAGIAT

dr. Corneliu CIUCANU¹

Rezumat: Personalitate controversată a spațiului cultural, publicistic și politic românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea și a primei jumătăți a secolului XX, profesorul A. C. Cuza atrage, cu precădere, atenția istoricilor interesați în deciptarea premiselor și cauzelor declanșării curentului naționalist, extremist, antisemit interbelic. Recunoscut drept „părinte al antisemitismului”, mentor al studențimii naționaliste și, totodată, reponsabil pentru glisajul radical al „generației de la 1922”, A. C. Cuza a captat, deopotrivă, adversități ireconciliabile sau respect și fidelitate în rândul tineretului universitar. Mă văd obligată să recunosc faptul că am încercat să analizez un caz academic de plagiat, care să fi declanșat – în acele timpuri – consecințe restrictive și reparatorii directe în consens cu practica și etica științifică și academică. Pe parcurs am înțeles că acest caz nu a avut o finalitate concretă și nu a produs efecte. Părerile privind lucrarea prof. A. C. Cuza au fost împărțite și, nu o dată, afectate de spirit partisan. „cazul de plagiat” al profesorului A. C. Cuza, pe care noi am încercat să-l abordăm din unghiul strict definit al deontologiei profesionale, a eticii și integrității academice, se încadrează și poate fi interpretat/decriptat, mai degrabă, în cheia realităților conflictual-politice și ideologice care au bulversat, până la epuizare și colaps România interbelică.

Cuvinte cheie: A.C.Cuza, plagiat, România interbelică, Universitatea din Iași

*

Abstract: Controversial personality of the Romanian cultural, publishing and political space from the end of the 19th century and the first half of the 20th century, professor A. C. Cuza attracts, above all, the attention of historians interested in deciphering the premises and causes of the outbreak of the interwar nationalist, extremist, anti-Semitic trend. Recognized as the "father of anti-Semitism", mentor of nationalist students and, at the same time, responsible for the radical slide of the "1922 generation", A. C. Cuza captured, equally, irreconcilable adversities or respect and loyalty among university youth. At the end of my intervention, I feel obliged to admit that I tried to analyze a classic case of plagiarism, which would have triggered - in those times - direct restrictive and reparative consequences in accordance with scientific and academic practice and ethics. Along the way I understood that this case did not have a concrete purpose and did not produce effects. Opinions regarding the work of Prof. A. C. Cuza were divided and, more than once, affected by partisan spirit. The "plagiarism case" of Prof. A. C. Cuza, which we tried to approach from the strictly defined angle of professional deontology, ethics and academic integrity, it fits and can be interpreted/deciphered, rather, in the key of the conflictual-political and ideological realities that tumulted, until exhaustion and collapse, interwar Romania.

Keywords: A.C. Cuza, plagiarism, interwar Romania, University of Iasi

¹ Cercetător științific la Centrul de Istorie și Civilizație Europeană din cadrul Academiei Române, filiala Iași. corneliu.ciucanu@yahoo.com

*

Résumé: *Personnalité controversée de l'espace culturel, éditorial et politique roumain de la fin du XIXe siècle et de la première moitié du XXe siècle, le professeur A. C. Cuza attire surtout l'attention des historiens intéressés à décrire les prémisses et les causes de l'éclatement de la tendance nationaliste, extrémiste et antisémite de l'entre-deux-guerres. Reconnu comme le "père de l'antisémitisme", mentor des étudiants nationalistes et, en même temps, responsable du glissement radical de la "génération 1922", A. C. Cuza a capturé, également, l'adversité irréconciliable ou le respect et la loyauté de la jeunesse universitaire. Au terme de mon intervention, je me sens obligé d'admettre que j'ai tenté d'analyser un cas classique de plagiat, qui aurait déclenché - à cette époque - des conséquences directes restrictives et réparatrices conformément à la pratique et à l'éthique scientifique et académique. Chemin faisant, j'ai compris que cette affaire n'avait pas de but concret et ne produisait aucun effet. Les avis sur le travail du professeur A. C. Cuza étaient partagés et, plus d'une fois, influencés par l'esprit partisan. Le « cas de plagiat » du professeur A. C. Cuza, que nous avons essayé d'aborder sous l'angle strictement défini de la déontologie professionnelle, de l'éthique et de la recherche académique. Intègre, il s'inscrit et peut être interprété/déchiffré, plutôt, dans la clé des réalités conflictuelles, politiques et idéologiques qui ont troublé, jusqu'à l'épuisement et l'effondrement, la Roumanie de l'entre-deux-guerres.*

Mots-clés: *A.C. Cuza, plagiat, Roumanie de l'entre-deux-guerres, Université de Iasi*

Personalitate controversată a spațiului cultural, publicistic și politic românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea și a primei jumătăți a secolului XX, profesorul A. C. Cuza atrage, cu precădere, atenția istoricilor interesați în decriptarea premiselor și cauzelor declanșării curentului naționalist, extremist, antisemit interbelic. Recunoscut drept „părinte al antisemitismului”, mentor al studențimii naționaliste și, totodată, reponsabil pentru glisajul radical al „generației de la 1922”, A. C. Cuza a captat, deopotrivă, adversități ireconciliabile sau respect și fidelitate în rândul tineretului universitar².

Alexandru Constantin Cuza (8 noiembrie 1857, Iași-2 noiembrie 1947, Sibiu), fost fiul lui Constantin Cuza, văr primar cu domnitorul unirii de la 1959, Al. I. Cuza. Clasele primare le urmează la pensionul lui Anton Frey din Iași (1867-1871), iar liceul la Dresda (1871-1877). Își continuă studiile la Paris, unde își ia, mai întâi, licența în litere la Sorbona (1881), apoi urmează științele juridice la Paris și Bruxelles, reușind să obțină doctoratul în științe politice și administrative (1882) și în drept (1886). În țară,

²Gheorghe Ghibănescu, *Cuzeștii*, București, 1912, pp. 150-151; Grigore V. Coban, *Fenomenul A.C. Cuza*, Iași, 1939; Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei românești*, București, Editura F. F. Press, 1996, p. 155; Gabriel Asandului, *A.C. Cuza. Politică și cultură*, Iași, Editura Fides, 2007, p. 193; Daniel Dieaconu, *Realitatea unui mit. Corneliu Zelea Codreanu. O cronică a naționalismului românesc interbelic*, Piatra Neamț, Editura Cetatea Doamnei, 2009, p. 210 și urm.; Corneliu Ciucanu, *Dreapta românească interbelică. Politică și ideologie*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2009, pp. 101-109, idem, *A.C. Cuza și "numerus clausus"*. *Constituirea și activitatea Ligii Apărării Național-Creștine (1923-1930)*, în „Orizonturi istoriografice”, revistă a Universității „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Istorie și Științe Politice – Școala Doctorală, anul I, nr. I, 2010, pp.154-176.

A.C. Cuza frecventează cercul socialist din Iași și apoi societatea „Junimea”, colaborând și la revista „Convorbiri literare”. Este ales, ca junimist, ajutor de primar al Iașului (1890-1891); deputat (din 1892) și senator. Pentru scurt timp se înscrie în Partidul Conservator, iar în 1895, împreună cu A.D. Xenopol, înființează „Liga în contra alcoolismului”. Din 27 ianuarie 1901, A. C. Cuza devine profesor de economie politică și finanțe la Facultatea de Drept din Iași (până la 15 martie 1925, când demisionează). În aprilie 1910, A.C. Cuza înființează, împreună cu N. Iorga, Partidul Naționalist Democrat. Se desparte de acesta în februarie 1920, când se proclamă președinte al unei organizații politice proprii, Partidul Naționalist Democrat Creștin, pe baza căreia constituie Liga Apărării Național-Creștine (martie 1923)³. În deceniul

³ Liga Apărării Național-Creștine (L.A.N.C.), înființată la 4 martie 1923, a fuzionat cu Acțiunea Românească, cu Fascia Națională Română (1925) și cu Partidul Național-Agrar (condus de Octavian Goga), transformându-se în Partidul Național-Creștin (iunie 1935). L.A.N.C își datorează existența și doctrina discursului naționalist și notorietății politice a lui A.C. Cuza, care a fost sprijinit substanțial de personalități universitare ale vremii (Corneliu Șumuleanu, Ion Găvănescul, Traian Brăileanu, N.C. Paulescu, Iuliu Hașeganu, E.M. Vasiliu-Cluj, Ion Cătuneanu). Constituirea Ligii s-a produs în cadrul unui serviciu religios desfășurat la Mitropolia din Iași, când s-au sfințit 70 de steaguri ale noii formațiuni în fața unei asistențe formate din 10.000 de oameni veniți din toată Moldova, în contextual în care „a aderat la Ligă întreaga studențime naționalistă din Bucovina, Basarabia și Moldova” (Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, vol. I, Sibiu, Editura „Totul pentru Țară”, Tipografia Vestemear, 1936, pp. 118-120; *Cronologie legionară*, Colecția „Omul Nou”, Salzburg, 1953, p. 16). Vezi și nota Serviciului Special de Siguranță din 5 martie 1923 în *Totalitarismul de dreapta în România. Origini, manifestări, evoluție*, (coord. Ioan Scurtu), vol. I, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 1996, p. 113). În prima decadă interbelică, A.C. Cuza și L.A.N.C. se impun pe scena politică românească drept vectorii principali ai naționalismului. Oficiosul formațiuni a fost ziarul „Apărarea Națională”, iar elementul ideologic definitoriu consta în abordarea virulentă a „chestiunii evreiești”, considerată deosebit de importantă pentru societatea românească și de rezolvarea căreia depindea propășirea și viitorul statului român. Principiile de bază ale noii formațiuni vizau: „apărarea regalității și a monarhiei constituționale”, „educația națională și creștină”, „recunoașterea ortodoxiei ca principală religie în statul român”, „combaterea luptei de clasă” și „rezolvarea problemei evreiești”, preconizată prin „eliminarea completă și neîntârziată” a acestora din viața politică, socială și, mai cu seamă, economică a țării (Dimitrie P. Pascu, *A.C. Cuza, economist și doctrinar al naționalismului*, București, 1937, pp. 33-34). Programul L.A.N.C. prevedea revenirea la articolul 7 din vechea Constituție, limitarea locurilor unde se puteau așeza evreii, *numerus clausus* raportat la toate domeniile de activitate, soluționarea revendicărilor mișcării studențești și redeschiderea universităților. Liga propunea, totodată, o serie de acțiuni ale maselor prin organizarea de conferințe la orașe și sate, de manifestări religioase, culturale și sportive, înființarea de asociații cooperatiste și bănci rurale, încurajarea înființării de școli profesionale de comerț și meserii, sprijinirea întreprinderilor românești prin acțiuni politice și parlamentare, prin publicații, pentru „trezirea conștiinței și energiilor național-morale și religioase” (Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. O contribuție la problema fascismului internațional*, București, Humanitas, 1999, pp. 75-77 (ediția originală, München, 1986). L.A.N.C. a afișat o simbolistică aparte în peisajul propagandistic al vremii. O analiză atentă a recuzitei cuziste ne întărește convingerea că întregul arsenal de steaguri, icoane, insigne, prapori etala un sincretism național-religios cu valențe atât creștine cât și păgâne. Svastica a fost adoptată ca simbol oficial al Ligii în 1923, dar în scrierile doctrinare ale lui A.C. Cuza aflăm explicații, încă de la 1910, referitoare la vechimea și conotațiile magico-religioase ale zvasticii pe teritoriul carpato-danubiano-pontic. Interesul profesorului

următor, după fuziunea cu Partidul Național Agrar, profesorul Cuza devine președinte de onoare al Partidului Național-Creștin (iulie 1935). Membru al Academiei Române (25 mai 1936). În urma formării cabinetului condus de Octavian Goga, A.C. Cuza a fost ministru secretar de stat (28 decembrie 1937-10 februarie 1938). Sprijină regimul de autoritate monarhică, fiind numit membru în Consiliul superior al Frontului Renașterii Naționale (25 februarie 1939) și consilier regal (16 iunie 1939). După 1944, prof. A.C. Cuza suportă, la Sibiu, un regim de domiciliu obligatoriu. Om politic, pamfletar de talent, polemist, parlamentar și principal ideolog al naționalismului-creștin, A.C. Cuza a publicat o serie de lucrări doctrinare: A.C. Cuza, *Naționalitatea în artă. Principii, fapte, concluzii. Introducere la doctrina naționalistă creștină*, București, Minerva-Institut de arte grafice și editură, 1908; *Numerus clausus*, București, Editura Ligii Apărării Național Creștine, 1924; idem, *Călăuza bunilor români*, ed. cit.; *Despre poporație. Statistica, teoria, politica ei*, ediția a II-a, București, Imprimeriile Independența, 1929; *Doctrina naționalist creștină. Introducere. Cuzismul. Definiții, teze, antiteze*, Iași, Tipografia Cooperativei „Trecerea Munților Carpați”, 1928; *Eroarea teologiei și adevărul bisericii*, Iași, Tipografia Cooperativei „Trecerea Munților Carpați”, 1928⁴

Din perspectiva temei propuse spre abordare, acuzația de plagiat lansată de Emanuel Socor, avocat, publicist și colaborator al ziarului „Opinia”, care a publicat lucrarea *Plagiatul d-lui A. C. Cuza: O rușine universitară*, București, Facla, 1911, trebuie prezentată și interpretată în contextul cultural-politic tulbure al începutului de secol XX. În 1899, A.C. Cuza a publicat lucrarea *Despre poporație. Statistica, teoria și politica ei*, premiata de Academia Română cu premiul „Lazăr” după un raport elogios prezentat de dr. Vicențiu Babeș, fapt care i-a adus autorului și un consistent premiu de 5000 lei. Totodată, studiul menționat i-a permis lui A. C. Cuza să participe la concursul pentru ocuparea postului de profesor titular al catedrei de Economie politică

ieșean privind zvastica a devansat adoptarea de către naziști a acestui semn distinctiv. El arăta că semnul zvasticii apare pe patrafirul preoților, pe acoperământul sfințelor moaște și chiar la icoana Maicii Domnului de la Mitropolia din Iași. Aflat într-o gravă confuzie, A.C. Cuza arăta că: „Svastica este în legătură cu cultul solar și apare în acele țări în care a trăit „rasa pelascică”, pe care o găsim la începuturi în țările noastre” și că este „semnul distinctiv al rasei arice și în special al ramurei tracilor, din care ne tragem prin daci”. Pentru a anula orice eventuală acuzație de mimetism sau legătură cu național-socialismul german, profesorul ieșean preciza că prin vechimea ei pe meleagurile noastre „Svastica este, dar, în primul rând a noastră, românească, prin descendență din arii, traci și daci” (A.C. Cuza, *Călăuza bunilor români*, ed. a III-a, Iași, Institutul de Arte Grafice și Editură „Presa Bună”, 1927, p. 27; Idem, *Învățătura lui Iisus. Iudaismul și teologia creștină*, Iași, Editura „Ligii Apărării Naționale Creștine”, 1925, pp. 33-34. Vezi și Gabriel Asandului, *op. cit.*, p. 193; Corneliu Ciucanu, *Dreapta românească interbelică*, pp. 101-109, idem, *A.C. Cuza și numerus clausus. Constituirea și activitatea Ligii Apărării Național-Creștine (1923-1930)*, în „Orizonturi istoriografice”, revistă a Universității „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Istorie și Științe Politice – Școala Doctorală, anul I, nr. I, 2010, pp.154-176.

⁴ *Dreapta naționalist-creștină în Moldova, Basarabia și Bucovina (1927-1940). Documente*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Corneliu Ciucanu, Iași, Editura Tipo Moldova, 2015, p. 123-124.

de la Facultatea de Drept a Universității din Iași⁵. Comisia universitară desemnată să examineze candidații pentru ocuparea postului de profesor agregat la catedra de Economie politică și finanțe era formată din profesorii Petre Missir (Universitatea din Iași), Ion Bogdan și Nicolae Basilescu (Universitatea din București). Profesorul Missir și slavistul Ion Bogdan l-au considerat pe A. C. Cuza “un bun cunoscător al materiei” și “singurul candidat asupra căruia poate fi îndreptată atențiunea noastră”⁶. Profesorul Nicolae Basilescu de la Facultatea de Drept a Universității bucureștene a fost singurul raportor s-a opus numirii lui A. C. Cuza ca profesor titular⁷. În *Raportul* său, N. Basilescu considera studiul *Despre poporație* „inutilă și lipsită de valoare”, fapt care a declanșat reacția imediată a lui A. C. Cuza prin lucrarea *Cei doi Spenceri și alte descoperiri ale d-lui N. Basilescu* (Iași, 1900), în care îl ridiculiza pe profesorul bucureștean pentru confuzie și ignoranță⁸.

După 12 ani de la editarea lucrării *Despre poporație* a prof. Cuza, a apărut acuzația de plagiat lansată de Emanuel Socor împotriva fostului său profesor. Peste alți 12 ani, în 1923, avocatul Emanuel Socor a revenit asupra chestiunii plagiatului comis de prof. A. C. Cuza, motivând că a doua ediție a cărții sale de demascare a „escorcheriei” numite *Despre poporație* a fost „tăgada plagiatului făcută de câțiva parlamentari” în Camera Deputaților în condițiile în care prof. Cuza a fost apostrofat de unul dintre colegii deputați „cu epitetul de plagiator”⁹.

Momentul apariției primului „denunț” de plagiat a fost, se pare, ales cu grijă de autor. A. C. Cuza candida pe listele Partidului Naționalist Democrat la alegerile pentru Camera Deputaților, programate în primăvara anului 1911, iar lucrarea lui Socor a contribuit semnificativ la eșecul în alegeri a profesorului ieșean. Dacă în 1907, Cuza obținuse 972 de voturi, în 1911 – și din cauza acuzației de plagiat folosită politic de către opozanți, profesorul ieșean a obținut doar 412 voturi.

Totodată, reluarea temei plagiatului de către Socor în 1923 trebuie analizată și explicată în contextul constituirii L.A.N.C în aprilie 1923, raportându-ne și la rolul jucat de A. C. Cuza în mișcările studențești din anii 1922-1923, care au adoptat principiul „*numerus clausus*”, mult promovat de prof. Cuza. Prin urmare, credem că scandalul „plagiatului” a fost folosit în acele momente din considerente politice și mai puțin academice. Pentru că prof. A. C. Cuza se lansase în politica militantă susținând o serie de exagerări naționalist-creștine și alte aberații antisemite, acesta devenise indezirabil în unele cercuri politice românești interesate în blocarea prezenței acestuia în Legislativ și, în general, pe avanscena vieții politice românești. Totodată, A. C.

⁵ Gabriel Asandului, *op. cit.*, p. 67-68.

⁶ *Ibidem*, p. 25-27.

⁷ N. Basilescu, *Raport prezentat Universității din București asupra lucrărilor propuse pentru obținerea catedrei de Economie politică și Finanțe a facultății de Drept de la Universitatea din Iași*, în „Revista de Drept și Sociologie”, anul III, nr. 8, pp. 117-136, apud G. Asandului, *op. cit.*, p. 26-27.

⁸ *Ibidem* p. 63.

⁹ Emanuel Socor, *O rușine universitară. Plagiatul domnului A.C. Cuza, ed. a II-a, București, 1923, p. 3*, apud, G. Asandului, *op. cit.*, p. 64 (nota 125).

Cuza a folosit replica dată împotriva aserțiunilor lui E. Socor (*Plagiatul poporației. O calomnie «more iudaico*, Vălenii de Munte, 1911) și procesul de calomnie intentat lui E. Socor pentru a câștiga notorietate publică¹⁰. Prin procesul respectiv, A. C. Cuza nu a încercat să-și recâștige recunoașterea academică a operei sale de la niște jurați ignoranți ci să folosească Curtea cu Juri ca o tribună de lansare a teoriilor și postulatelor sale naționaliste și antisemite¹¹. În disputa dintre Cuza și Socor s-au implicat și alți jurnaliști sau oameni politici. În primul rând menționăm pe C. Rădulescu-Motru, care a publicat mai multe articole, oneste și echilibrate, în “Noua Revistă Română”¹². Cazul de plagiat al prof. A. C. Cuza a fost amplu mediatizat de așa numita “presă din Săringar”, de ziarele „Adevărul” și „Dimineața” considerate în aceea perioadă ziare filosemite și de „Opinia” de la Iași. A. C. Cuza a fost susținut în paginile ziarului “Neamul Românesc” și chiar în “Tribuna poporului” de la Arad¹³.

Totodată, presa internațională a preluat articolele apărute în presa bucureșteană. Cotidianul italian „Secolo” din Milano a publicat un articol amplu despre plagiatul profesorului ieșean, intitulat *Regele plagiatului*. Pe marginea scandalului de plagiat, au apărut și alte articole în publicațiile europene: „Petit Journal”, „Berliner Zeitung am Mittag”, „Akropolis”¹⁴. Or această dezbatere declanșată în spațiul cultural-publicistic intern, cu reverberații în presa internațională – în opinia noastră, destul de anemice și, oarecum, artificial întreținute, – creionează, totuși, o anumită atmosferă care, însă, nu afectează mediul academic-universitar, dar declanșează teme, tendințe și emoții exploatare politic de unii actori prezenți în viața publică românească. Aceste emoții sunt cuantificate vizibil în plan politic, în special, de către prof. A. C. Cuza în perioada interbelică. Practic, A. C. Cuza a instituționalizat – în baza notorietății publice câștigate, indiscutabil, și în urma „scandalului de plagiat”, – curentul naționalist-creștin prin lansarea L. A. N. C. în aprilie 1923. Atenți la geneza și manifestările curentului naționalist-creștin interbelic și, mai cu seamă, la momentele anului 1927 („scindarea statutarilor” care a afectat unitatea Ligii cuziste, apoi retragerea „Văcăreștenilor” și înființarea Legiunii Arhanghelului Mihail¹⁵), din perspectiva evoluțiilor curentului radical de dreapta, a derapajelor evidente de la normele, destul de precare, ale regimului democrației parlamentare interbelice ne permitem să afirmăm ipoteza că „scandalul de plagiat” a întreținut fobii și a “augmentat” – cu consecințe nebănuite la, 1911 sau 1923 – proliferarea tendințelor nocive, antidemocratice. Pe de altă parte, nu putem trece sub tăcere carențele și disfuncționalitățile societății românești interbelice, corupția, demagogia și politicianismul care au servit, inevitabil, ca argumente curentelor antidemocratice în acțiunea lor de „asanare” a vieții publice românești.

¹⁰ *Ibidem*, pp. 63.

¹¹ *Ibidem*, p. 67.

¹² *Ibidem*, p. 66-67.

¹³ Vezi pe internet. Dai cautare „plagiatul lui ac cuza”.

¹⁴ Gabriel Asandului, *op. cit.*, p. 64.

¹⁵ Corneliu Ciucanu, *Dreapta românească interbelică*, pp. 107-109; *ibidem*.

În finalul intervenției mele, mă văd obligată să recunosc faptul că am încercat să analizez un caz clasic de plagiat, care să fi declanșat – în acele timpuri – consecințe restrictive și reparatorii directe în consens cu practica și etica științifică și academică. Pe parcurs am înțeles că acest caz nu a avut o finalitate concretă și nu a produs efecte. Părerile privind lucrarea prof. A. C. Cuza au fost împărțite și, nu o dată, afectate de spirit partizan...Că nu au fost aplicate măsurile administrativ-universitare, respectiv retragerea beneficiului obținut ca urmare a publicării unei lucrări dovedite, ulterior, plagiată... Cu alte cuvinte, a titlului de profesor agregat la catedra de Economie politică și Finanțe ce funcționa în cadrul Facultății de Științe Juridice a Universității ieșene. În fapt, plagiatul nu a fost pe deplin dovedit de E. Socor, după cum procesul de calomnie intentat, în replică, de A. C. Cuza lui E. Socor a adus achitarea „calomniatorului”. Astăzi după un veac de la evenimente, observăm că disputa dintre profesorul Cuza și fostul său student s-a încheiat, din punct de vedere juridic și academic, cu o lamentabilă remiză. Dacă printr-un exercițiu de imaginație am accesa instrumentarul „teoriei conspirației” am putea ajunge la concluzia că a existat o înțelegere de culise între acuzator și acuzat, între prof. A. C. Cuza și avocatul E. Socor... Ca notorietate publică, amândoi au avut doar de câștigat. A. C. Cuza a devenit “patriarhul naționalismului românesc”, iar E. Socor și fiul său, Matei Socor, după 1944, au devenit stâlpi al noii puteri comuniste. În definitiv, deși prof. Cuza îl denunța pe Socor ca evreu și ca agent al *Cahalului* evreiesc, A. C. Cuza era bun prieten cu tatăl acestuia, doctorul Gabriel Socor, descendent al unei familii respectabile de negustori armeni, iar prof. Cuza, principalul „expert” al „chestiunii evreiești” nu putea opera cu astfel de „confuzii”.

Pe de altă parte, A. C. Cuza împreună cu Ghica-Deleni, A. D. Xenopol, N. Iorga și dr. Socor fuseseră membri ai Comitetului de inițiativă înființat cu scopul ridicării unei statui a Domnitorului Unirii, Alexandru I. Cuza, la Iași. Prin urmare, „cazul de plagiat” al profesorului A. C. Cuza, pe care noi am încercat să-l abordăm din unghiul strict definit al deontologiei profesionale, a eticii și integrității academice, se încadrează și poate fi interpretat/decriptat, mai degrabă, în cheia realităților conflictual-politice și ideologice care au bulversat, până la epuizare și colaps România interbelică.

Bibliografie selective

Asandului Gabriel, *A.C. Cuza. Politică și cultură*, Iași, Editura Fides, 2007

Basilescu N., *Raport prezentat Universității din București asupra lucrărilor propuse pentru obținerea catedrei de Economie politică și Finanțe a facultății de Drept de la Universitatea din Iași*, în „Revista de Drept și Sociologie”, anul III, nr. 8.

Ciucanu Corneliu, *Dreapta naționalist-creștină în Moldova, Basarabia și Bucovina (1927-1940). Documente*, Iași, Editura Tipografia Moldova, 2015.

Socor Emanuel, *O rușine universitară. Plagiatul domnului A. C. Cuza*, ed. a II-a, București, 1923.